

Memorandum

Van: Werkgroep Oldambt
Aan: POP-secretariaat
Onderwerp: Het open cultuurlandschap als kernwaarde van Groningen
Datum: 23 januari 2008

Probleem

In het POP-proces is sprake van een opvallende discrepantie. Enerzijds bestaat er onder burgers en politici een breedgedragen consensus dat een van de kernwaarden van Groningen het open cultuurlandschap is, als kenmerk en drager van de eigen identiteit. Naast identiteit vallen er dan begrippen als beleving, authenticiteit, eigenheid, leesbaar landschap en toeristisch potentieel.

Anderzijds is er het feit dat in de onderliggende analyses ten behoeve van het POP van die kernwaarde wel heel weinig terug te vinden is. De conclusies lijken gerechtvaardigd dat:

1. de beleidsondersteunende diensten deze kernwaarde nog niet of onvoldoende onderkennen,
2. en dus ook onvoldoende vertalen: een adequaat begrippenapparaat, cq. toetsbaar kader om de staat van dit landschap te meten ontbreekt.

(In de bijlage geven wij U gaarne onze bevindingen die tot bovenstaande observaties leiden.)

Oplossing

In het tweede deel van het “POP-Analyse document”, waar de analyses naar beleid worden vertaald, blijkt dat de politiek/het bestuur de kernwaarden wél onderkent, maar zoekt naar mechanismen om die te handhaven en te versterken. Onderaan p.42 van het “Analysedocument” wordt dat aldus verwoord: “Dat betekent dat we in vergelijking met het eerste omgevingsplan een systeem moeten ontwikkelen waardoor we deze kernwaarden kunnen blijven handhaven en versterken.” (Het ontbreken van heldere begrippen in die tekst illustreert overigens de noodzaak die te ontwikkelen....)

Operationele suggesties van de zijde van de werkgroep Oldambt

1. Het eenduidig definiëren van de landschappelijke kernwaarden van de provincie Groningen is geboden.
2. Aan de hand daarvan dienen metingen verricht te worden om vast te stellen, a) hoe het nu het met die kernwaarden is gesteld in Groningen, b) hoe het eerder was (aan de hand van foto's en interviews) en c) hoe het aan de hand van de huidige voornemens er over tien jaar uit zal zien. Dan zal waarschijnlijk duidelijk worden dat de laatste ontwikkelingslaag in een al eeuwen veranderend landschap een breuk vertegenwoordigt met de eerdere continuïteit. De laag die volgt op de ontwikkelingslaag van deze tijd dient weer *sterker* betrokken te zijn op de huidige laag.
3. Onderwerp het ordenings- en beschermingskader aan een doorlichting en stel ten behoeve van het te realiseren resultaat het optimale pakket samen voor de verschillende deelgebieden (verwezen zij ook naar de expertmeeting van 24 januari.)
4. Ten behoeve van het **versterken** van de kernwaarden: er dient een plan van aanpak opgesteld te worden om ingrepen die geen aantoonbare noodzaak of nut hadden en onoordeelkundig waren (d.w.z. in strijd met de kernwaarden van het landschap) weer zoveel als redelijkerwijs mogelijk en wenselijk is ongedaan te maken. Verder dient men bij nieuwe ontwikkelingen deze kernwaarden zoveel mogelijk als uitgangspunt te nemen.
5. Te overwegen ware op basis van het ontwikkelde begrippenapparaat een Ruimte Effect Rapportage (RER) te incorporeren in de planningscyclus van alle ruimtelijke ingrepen.

EA

***Bijlage bij het Memo van de werkgroep Oldambt “Het open cultuurlandschap als kernwaarde van Groningen”:* vindplekken van de waarnemingen zoals genoemd in het memorandum en conclusie**

Omgevingsbalans (januari 2007), Hoofdstuk 3

“Karakteristiek Groningen”, Natuur en Landschap, pp 34-36

Eén van die drie pagina's in dit hoofdstuk gaat over de EHS, de tweede gaat over verdroging; geen van beide onderwerpen is karakteristiek voor Groningen. De derde pagina gaat over de ontwikkeling van Natuur en Landschap, daarin is een van de twaalf blokjes gewijd aan het open cultuurlandschap en dat ene blokje zegt dat het daarmee “matig” gaat. Aan de hand van welke criteria dat is vastgesteld, blijft duister. Dat is alles wat er in de “omgevingsbalans” over een van de kernwaarden van onze Provincie, het open cultuurlandschap, te vinden is.

Analysedocument

Waar het analysedocument zich – onder “Karakteristiek Groningen” – over het landschap uitspreekt, heet het: “Het landschap ontwikkelt zich grotendeels positief”.

§2.6.1 (p.20). Over welke landschap het gaat en aan de hand van welke indicatoren deze conclusie getrokken wordt, blijft duister.

In §2.6.2 (p.21) wordt voor het eerst, en een beetje verstopt in de tekst, “openheid van het Landschap” als kenmerk van kwaliteit genoemd.

Maar bijvoorbeeld op p.33, waar de kernwaarden van onze provincie worden benoemd, gaat het over een gaaf landschap en – toegeven – ook over “ruimte”, maar je kunt daar toch weer alle kanten mee op: wat is een “gaaf landschap”? Net als bij 2b onder de uitgangspunten: waar het gaat over de “.. kenmerken die het karakter van het landschap bepalen handhaven, herstellen, verder ontwikkelen.” Wat zijn die kenmerken? Definities ontbreken.

(In het oude POP is “openheid van het landschap” als te beschermen waarde niet te vinden. Op p.69, onder “gaaf landschap”, is wel te vinden dat “... in besloten gebieden... de dichtheid aan beplantingselementen en reliëfvormen in stand wordt gehouden”. Het spiegelbeeld, d.w.z. in open gebieden die openheid handhaven, is nergens te vinden en dat lijkt symptomatisch.)

Graag en van harte onderschrijven wij wat er in §3.2. p.43 gezegd wordt over identiteiten en de noodzaak die te behouden en te versterken.

Nog meer onderschrijven wij de daar genoemde noodzaak die identiteiten goed te benoemen, want daar mankeert het aan; daardoor krijg je goed bedoelde, maar open conclusies: dat wij als Provincie een “mooier landschap” nastreven. Daar zal wel niemand tegen zijn. Maar wat is dat? Wat wordt daarmee bedoeld? Je kunt daar nog alle kanten mee op.

Conclusie

Het wordt tijd begrippen als mooi of gaaf eenduidig te benoemen en ook uit de sfeer van de subjectieve waardeoordelen te halen voor dat deel van de Provincie dat op mondiaal niveau *uniek* is: de *zeekleigebieden*.

Vervolgens dienen deze heldere definities in de POP-documenten te worden vastgelegd. Hun behoud en herstel dient een duidelijke en prioritaire doelstelling te worden, voorzien van een toereikend analytisch en wettelijk instrumentarium.

EA

17 januari 2008